

Skräpmanifest inför valet 2022

25 förslag för ett skräpfritt Sverige

Befria hav och sjöar från skräp

Skräp i hav och sjöar orsakar ekologiska, sociala och ekonomiska skador. Plastföroreningar i hav och klimatförändringar har samma grundorsak – överkonsumtion. Åtgärder mot ena problemet kan bidra till att lösa det andra.

Plast i marina miljöer skadar marina däggdjur, fisk och fågel i form av insnärjning, svält och kvävning.

Vissa kustkommuner drabbas extra mycket av skräpet, inte minst de med mycket turism.

Yrkesfiskare drabbas ekonomiskt. Bland de vanligaste typerna av marint skräp är fiskeredskap, förpackningar och fimpar.

Håll Sverige Rent anser att åtgärderna mot marint skräp i Havs- och Vattenmyndighetens åtgärdsprogram måste genomföras ambitiöst.

Håll Sverige Rent vill

- Att en särskild budgetpost anslås till **varaktiga nationella informationsinsatser** om skräpets negativa påverkan på havsmiljöer och kopplingen till mänskligt beteende.
- Att kustkommuner och kommuner med större vattendrag som passerar urbana områden ska säkerställa att **åtgärder för att minska marin nedskräpning** finns med i kommunala avfallsplaner och blåplaner.
- Att kustnära kommuner får ett **särskilt uppdrag och stöd** för att löpande förebygga och städa marint skräp.
- Att Havs- och Vattenmyndigheten ska **stödja strandstädning** i särskilt drabbade kommuner och områden.
- Att staten främjar produkt- och materialutveckling, **ekodesign**, kring produkter som ofta blir marint skräp.

Utbilda mot nedskräpning

Kampen mot skräpet består till stor del av att påverka normer och mänskligt beteende. Det börjar med utbildning.

Miljö och hållbar utveckling ska idag genomsyra all undervisning. Fler barn och unga bör engageras i kampen mot skräpet.

Håll Sverige Rent anser att mer utbildning, fortbildning och forskning inom miljö och hållbarhet bör främjas och tilldelas resurser.

Håll Sverige Rent vill

- Att ett **Hållbarhetslyft** införs, likt Matematiklyftet, av Skolverket för kompetensutveckling och kollegialt lärande om hållbar utveckling i skolan.
- Att Skolinspektionen får i uppdrag att i sin årliga inspektion säkerställa att skolor genomför **undervisning om miljö och hållbarhet** enligt läroplanen.
- Att alla förskolor, grundskolor, gymnasier **systematiskt arbetar med hållbar utveckling**, exempelvis genom Grön Flagg.
- Att alla skolor **deltar på skräpplockardagar** minst en gång per år.
- Att medel anslås till **forskning och utbildning om beteendepåverkan** för hållbar utveckling och klimatomställning

Skräpfritt är socialt hållbart

Nedskräpning är ett ordnings-, trygghets- och trivselproblem. Skräp föder mer skräp, och får flera ovälkomna spridningseffekter. Förekomsten av skräp i stad och natur minskar trivseln och den upplevda tryggheten i ett område, vilket enligt Broken Windows Theory uppmuntrar till mer vandalisering, klotter eller nedskräpning.

Ett skräpfritt område bjuder in till möten, socialt umgänge och trygghet. Håll Sverige Rent anser att förebyggande åtgärder mot nedskräpning har en viktig roll för ökad trygghet och social tillit.

Håll Sverige Rent vill

- Att Statistiska Centralbyrån i medborgarundersökningen följer upp **kopplingen mellan upplevd otrygghet, trivsel och nedskräpning** samt att ett nationellt mål tas fram.
- Att Brottsförebyggande rådet får i uppdrag att studera **kopplingen mellan nedskräpningsbrottslighet, skadegörelse och annan brottslighet**.
- Att kommuners systematiska brottsförebyggande och trygghetskapande arbete **inkluderar insatser mot nedskräpning** och att utomhusmiljöer designas för ökad trygghet och trivsel.
- Att poliser ska **utfärda fler nedskräpningsböter** för människor som slänger exempelvis fimpas, tuggummi och snusprillor.
- Att polis och åklagare får **ökade medel** för att motverka avfallsrelaterad brottslighet.

Cirkulär ekonomi utan skräpläckage

Den planetära gränsen för kemikalier och plast i miljön är överskriden. Sverige har förmågan att accelerera omställningen till en cirkulär ekonomi och samtidigt minska nedskräpningen.

Sverige har i internationell jämförelse med ett väl fungerande system för avfallsinsamling och återvinning. Sverige bör därför vara ett föregångsland med ambitiösa mål. Håll Sverige Rent anser att engångsplastdirektivet succesivt bör utökas till att omfatta fler plastprodukter.

För att minska läckaget från den cirkulära ekonomin, skräpet, måste det vara lätt att göra rätt. Både för enskilda och företag. För att minska risken för dumpning och nedskräpningsbrott anser Håll Sverige Rent att det ska vara gratis att slänga avfall på landets återvinningscentraler.

Håll Sverige Rent vill

- Att det nationella målet om minskad nedskräpningen skärps så att nedskräpningen minskar med 80 procent till 2030 jämfört med 2020.
- Att fler engångsplastprodukter ska förbjudas.
- Att återvinningscentraler görs mer tillgängliga, det ska vara gratis att lämna avfall för privatpersoner och för fler företagare.
- Att FN-arbetet mot plastföroreningar stärks och att ett bindande globalt avtal om att motverka plastföroreningar godkänns.
- Att Sverige ger riktade medel till FN-organet UNEA för att inrätta en forskarpanel för miljö- och hälsofarliga kemikalier. Hormonstörande ämnen som ftalater, bisfenoler och PFAS är vanliga i plast och är hälsofarliga samt ett hot mot marina miljöer och djur

Långsiktighet mot skräpet

Skräp skadar inte bara miljö, hälsa och trivsel, det kostar skattepengar. Håll Sverige Rent uppskattar att Sveriges kommuner betalar mer än två miljarder kronor per år för att städa upp skräpet som hamnat på marken.

Producenter åläggs att betala nedskräpningsavgifter för viss typ av plast från 2024.

Skräpmätningar är viktiga för att öka kunskapen om skräpet, inklusive trender och effektiviteten i olika åtgärder.

Håll Sverige Rent anser att långsiktiga förebyggande insatser krävs för att minska kostnader förknippade med skräpet. Omfattningen av och kostnaderna för nedskräpningen bör följas upp löpande.

Håll Sverige Rent vill

- Att minst 10 procent av nedskräpningsavgiften ska öronmärkas till **Håll Sverige Rents rikstäckande informationskampanjer** för att förebygga uppkomsten av skräp.
- Att kommuner löpande ska **dokumentera kostnaderna** för all typ av nedskräpning, inte bara engångsplastprodukter.
- Att obligatoriska nationella och kommunala **skräpmätningar** görs minst vartannat år.
- Att kommuner med stor turism får **särskilda resurser för skräpplockning** och medvetandehöjande åtgärder.
- Att platser som är särskilt utsatta för nedskräpning identifieras och att medel avsätts till förebyggande åtgärder. Sätt mål för minskad nedskräpning i dessa områden. Lämpliga sanktioner bör utfärdas vid behov.